

ตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นสาระสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา แต่ปัญหาที่มักจะถามกันบ่อย ๆ คือ จะจัดการเรียนการสอนอย่างไรจึงจะเรียกว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผศ.ดร.พิมพันธ์ เดชะคุปต์ จากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวถึงการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม วิธีสอนที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถใช้วิธีการใดก็ได้ ที่เป็นวิธีสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน อาจใช้วิธีสอนวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือหลาย ๆ วิธีร่วมกันก็ได้

การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีตัวบ่งชี้ที่จะใช้เป็นแนวทางประเมินว่ามีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญหรือไม่ โดยประเมินจากผู้สอน เมื่อเขียนแผนการสอน และเมื่อนำแผนการสอนไปใช้ในห้องเรียน และประเมินจากผู้เรียน จากพฤติกรรมการเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

ผศ.ดร.พิมพันธ์ยังได้กล่าวถึงตัวบ่งชี้ของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพิจารณาทั้งผู้สอนและผู้เรียนว่า มีดังต่อไปนี้

เมื่อพิจารณาผู้สอน

1. ผู้สอนจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนสร้างความรู้อย่าง
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ (Process Skill) คือ กระบวนการคิด (Thinking Process) และกระบวนการกลุ่ม (Group Process) สร้างความรู้ด้วยตนเอง

3. ผู้สอนให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ลงมือคิด ปฏิบัติสรุปความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ทั้งสมาชิกภายในกลุ่ม และสมาชิกระหว่างกลุ่ม
4. ผู้สอนสร้างบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งบรรยากาศทางกายภาพและจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนอย่างมีความสุข
5. ผู้สอนมีการวัดและประเมินผลทั้งทักษะกระบวนการ พฤติกรรมผู้เรียน และเนื้อหาสาระ ซึ่งเป็นการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment)
6. ผู้สอนพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
7. ผู้สอนเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะอาด คือ เป็นผู้จัดประสบการณ์ รวมทั้งสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางสร้างความรู้ด้วยตนเอง

เมื่อพิจารณาผู้เรียน

1. ผู้เรียนสร้างความรู้ รวมทั้งสร้างสิ่งประดิษฐ์ด้วยตนเอง
2. ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ คือ กระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่ม สร้างความรู้ด้วยตนเอง
3. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และมีปฏิสัมพันธ์กัน
4. ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข
5. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้

ตัวบ่งชี้สำคัญในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ การให้ผู้เรียนใช้กระบวนการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผู้ที่สนใจอาจใช้ตัวบ่งชี้เหล่านี้สำรวจกระบวนการจัดการเรียนการสอนว่ามีระดับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเพียงใด

บทบาทของบุคคลในการทำให้ผลผลิต ของมหาวิทยาลัย คณะ สำนักมีคุณภาพ

- มหาวิทยาลัยมีพันธกิจ 4 อย่าง คือ
1. ผลิตบัณฑิต
 2. ผลิตงานวิจัย
 3. ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม
 4. ถ่ายทอดและทำนุบำรุงศิลป ประเพณี และวัฒนธรรมที่ดำรง

คณะ/สำนัก/ภาควิชา/หน่วยงาน/บุคคล มีหน้าที่ที่จะต้องทำให้พันธกิจทั้ง 4 อย่างดังกล่าวดำเนินไปได้ตามเป้าหมาย ดังนั้นคุณภาพของผลผลิตจึงเป็นเรื่องของทุกคนในมหาวิทยาลัยที่จะให้ความสำคัญ ซึ่งมีบุคคลที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

- คณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย
- อธิการบดี/รองอธิการบดี
- คณบดี/ผู้อำนวยการ/รองคณบดี/รองผู้อำนวยการ
- หัวหน้าภาควิชา/หัวหน้าหน่วยงาน
- อาจารย์
- บุคลากรสาย ข และ ค

บทบาทของคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย

สภามหาวิทยาลัยเป็นองค์กรบริหารปกครองสูงสุดของมหาวิทยาลัย การมุ่งคุณภาพของผลผลิตของมหาวิทยาลัย คืองานหลักที่สภามหาวิทยาลัย ควรให้ความสำคัญสูงสุด โดย

1. ให้ Commitment เรื่องคุณภาพของผลผลิต 4 อย่างตามพันธกิจ
2. ให้การสนับสนุน นโยบายด้านการประกันคุณภาพของมหาวิทยาลัย
3. อนุมัติจัดตั้งหน่วยงาน ตลอดจนค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง
4. ให้ความเห็นชอบกับแผนพัฒนาคุณภาพคนทุกกลุ่ม คือ กรรมการสภามหาวิทยาลัย อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี รองคณบดี ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ หัวหน้าภาควิชา/หน่วยงาน อาจารย์ และบุคลากร (สาย ข,ค) เพื่อให้เกิดความเข้าใจเรื่องคุณภาพที่ตรงกัน
5. อ่าน SSR/SAR ระดับมหาวิทยาลัย และกำกับติดตามผลการประกันคุณภาพ

บทบาทของอธิการบดี

อธิการบดี คือ ผู้บริหารสูงสุดของมหาวิทยาลัยทำหน้าที่ผู้จัดการมหาวิทยาลัย บทบาทของอธิการบดีในเรื่องคุณภาพของผลผลิต 4 อย่าง คือ

1. ให้ Commitment เรื่องคุณภาพของผลผลิต 4 อย่างตามพันธกิจอย่างจริงจัง และจริงจัง ซึ่งได้แก่
 - 1.1 การลงทุนเรื่องหน่วยงานประกันคุณภาพ
 - 1.2 การจัดทำแผนคุณภาพเพื่อพัฒนาคน 3 กลุ่ม คือ (ก) อธิการบดี/รอง (ข) คณบดี/ผู้อำนวยการ (ค) อาจารย์ บุคลากรสาย ข และ ค
 - 1.3 ดำเนินงานตามแผน
2. ให้เวลากับเรื่องคุณภาพ โดยการเข้าร่วมสัมมนา ประชุม
3. ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนคณะ/สำนัก/ภาควิชา

ในเรื่องคน เงิน ของ ครุภัณฑ์ วัสดุเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินงาน

4. อ่าน SSR/SAR ของทุกคณะ/สำนัก
5. เป็นทีมผู้ตรวจสอบ/ประเมินภายใน ไปเยี่ยมเยียนคณะ/สำนัก เพื่อให้ความช่วยเหลือสนับสนุน
6. เขียน SSR/SAR ระดับมหาวิทยาลัยเพื่อเสนอสภามหาวิทยาลัย

บทบาทของคณบดี/ผู้อำนวยการ

คณบดี/ผู้อำนวยการสำนัก มีหน้าที่เป็นผู้จัดการหน่วยงานเพื่อให้เกิดคุณภาพของผลผลิต 3-4 อย่าง บทบาทของคณบดี/ผู้อำนวยการในเรื่องคุณภาพ คือ

1. ให้ Commitment เรื่องคุณภาพของผลผลิต 3-4 อย่างตามพันธกิจอย่างจริงจังและจริงจัง
 - 1.1 จัดทำ Job Description และภารกิจรายบุคคล งาน/ตำแหน่ง
 - 1.2 ลงทุนเรื่องหน่วยประกันคุณภาพ
 - 1.3 จัดทำแผนคุณภาพ เพื่อพัฒนาคน 3 กลุ่มคือ (ก) คณบดี/รอง/หัวหน้าหน่วยงาน (ข) อาจารย์ (ค) บุคลากรสาย ข และ ค
 - 1.4 ดำเนินการตามแผนเพื่อให้เกิดผล
2. อ่าน SSR/SAR ของทุกภาควิชา/หน่วยงาน
3. เป็นทีมผู้ตรวจสอบ/ประเมินคุณภาพภายใน ไปเยี่ยมเยียนภาควิชา/หน่วยงานเพื่อให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน
4. ประชุมทุกคนเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันเรื่องคุณภาพของผลผลิต
5. เขียน SSR/SAR ระดับคณะ/สำนักเพื่อเสนออธิการบดี
6. เตรียมรับการประเมินคุณภาพทั้งจากภายใน และจากภายนอก

สำหรับบทบาทของบุคลากรกลุ่มอื่น ๆ จะนำเสนอในฉบับต่อไป

ข้อมูล : เรียบเรียงจากเอกสารของ ศ.ดร.อุทุมพร จามรมาน

QA ในสจพ.

วทอ.ประเมินคุณภาพภายใน

วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรมกำหนดประเมินคุณภาพการศึกษาภายในระดับภาควิชา/สำนักงาน/ศูนย์ รวม 9 หน่วยงาน ระหว่างวันที่ 1 - 5 กรกฎาคม 2545